



TANDLÆGER i AAKIRKEBY såvel i
STOREGADE som på DOKTORBAKKEN og
ROSENVEJ fra 1850 til 2010.



Hvordan beboerne i gammel tid klarede problemerne om de fik tandpine er svært at få klarhed over. De har vel dulmet smerterne med brændevin eller andre medikamenter, og i værste fald har man søgt til læge, hvoraf den første Carl Bolbroe kom i 1846, men allerede i 1862 igen fraflyttede da det trods han ved siden af havde landbrug kneb ham at få nok til familiens udkomme. Fra 1891-1912 hed lægen Carl Otto Leonhard Carlsen og boede på Doktorbakken. Og hos ham kunne man få trukket de dårlige og ømme tænder ud, og så draget til Rønne og få fremstillet nogle proteser hos de tandteknikere, der nu havde oprettet klinikker. Man kunne dog også nu søge hjælp ved de tandlæger, der omkring 1900 havde opstartet klinikker i såvel Rønne som Nekso.

Men den 15 april 1909 blev det fra justitsministeriet meddelt at tandlæge S.E.Kaaber fra Nekso havde fået tilladelse til besøgsvis at udøve tandlægevirkksomhed i Aakirkeby. og Gudhjem. Hvor længe han virkede kan jeg ikke finde, men der var stadig en tandlæge i Gudhjem der hed Kaaber i 1942.

Men i 1931 etablerede tandlæge Anna Kjærsgaard sig med klinik på første sal ovenpå manufakturhandlen i "Rosenborghuset" i Storegade. Og her søgte byens borgere så til, når de fik problemer med bisserne. Jeg erindrer hvordan mor trak mig op af trappen til klinikken, hvor jegskrigende blev plantet i tandlægestolen medens frk. Kjærsgaard rodede i min mund for sluttelig at trække en tand ud. Der findes stadig folk i byen der som jeg kun kom der en gang. Det var sandelig hård kost med den tids bor og instrumenter og uden bedøvelse. I 1937 lukker klinikken og hun flytter fra byen.

I 1937 kommer den nye skolelov som foreskriver at kommunerne har pligt til at indrette klinikker og ansætte tandlæger så alle skolepligtige kan få gratis tandpleje og tandretning. IH- Jeg kan endnu huske da vi i borgerskolens 4.klasse i efteråret 1938 af klasselærer Aage Hansen fik at vide, vi ikke skulle have tegning og håndgerning i Kubikkens nordre stuelokale, da kommunen havde udset det til den nye skoletandklinik.. - Men så hurtigt gik kommunalpolitik heller ikke dengang, Det blev først efter et tilfældig møde i 1945 mellem borgmesteren og tandlæge Ole Kramp at ideen opstod. Borgmesteren fortalte under spisningen og den efterfølgende kaffe om det vanskelige problem man havde i Aakirkeby med at skaffe en tandlæge til det forholdsvis lille embede som det var ved Aakirkeby skolevæsen.

Her foreslog Kramp så at om man gjorde det at man oprettede en skoletandklinik og en privatklinik i tilknytning til hinanden, så ville han og hans kone Grethe, der også var tandlægeuddannet, søge,

For så kunne den ene tage sig af skoletandplejen og den anden tage sig af privatpraktiserende kunder og vise versa. Og man kunne have fælles venteværelse,

Men så skulle kommunen også sørge for bolig og klinikker i egnede lokaler udenfor skolen.

Vupyi - og 11.4.1946 havde borgmesteren og Kommunalbestyrelsen fundet en egnet ejendom. Så det varede ikke længe før byens håndværksmestre var igang med at istandsætte "HAMMERS HUS" Doktorbakken 2 (opkaldt efter tidligere ejere- familien Hammer).

Og det blev sandelig en stor restaurering, for bygningen var i en miserabel stand og forfatning, næsten ligeså stor som navnebroderens oppe på Nordbornholm. Det morede folk i byen meget på den ti

I 1953 skulle der laves gaderegulering af Stengade - Stokkekildevej. Herved tog man hækken og et stykke af tandlægebolighaven. I erstatning derfor blev etableret en stor kraftig sandstensmur der blev næsten " Verdenskendt " gennem en lokalrevywise skrevet af Werner Hansen og Philip Dam på en landeplagemelodi sunget af Bent Olsen som " Visen om Muren på Stokkekildevej "

Ole Kramp var født 13 juni 1917 og han flyttede sammen med sin kone Grethe Kramp, der også var tandlægeuddannet, ind i Doktorbakken 2 sidst på Året 1946. Her drev de sammen klinikken og hun udvidede for sit vedkommende også til at tage sig af tandretning på skoleelever fra midtbornholm.

Mit første møde med tandlæge Kramp var i 1948. Jeg havde fået en kraftig tandpine og gik derned. Den ser søremig dårlig ud, men jeg tror jeg kan klare den. Den skal bare først rodbehandles og så må jeg sætte en krone på. Men det er ikke nok med en krone. Jeg bliver nød til at sætte en GuldKrone på. Desværre har jeg ikke noget guld, og det er også meget svært at skaffe i disse tider. Så hvad gør vi ? Nåh men jeg har da en guld tikrone, som jeg fik af min farmor til konfirmationsgave. Måske den kan bryges. Og ergo, så blev det. Jeg gav ham guldtikronen, og i dag går jeg stadig med guldtikronen i munden. Jeg fik aldrig nogen regning. ej heller noget restguld tilbage. Men tanden holdt.

Tandlæge Kramp døde i 1994 og Grethe Kramp døde 2010.

1974

Efter kommunesammenlægningen og udvidelsen af Aaker skole gik man over til at yde den kommunale skoletandpleje fra den nyopførte klinik på Aaker skole med Klinikchef Kirsten Tolstrup som leder.

I 1989 nedsætter Tandlæge Lene Mikkelsen sig som privatpraktiserende tandlæge med klinik i sin bolig Rosenvej 3.

MEDICINFREMSKAFFELSE - HÅNDKØBSUDSALG - APOTEKUDSALG i ÅKIRKEBY.

I turistsæsonen bliver man ofte standset af en turist, som spørger om vej til Apoteket. - " Hvad har I ikke noget Apotek " - " Hvordan søren klarer I jer dog uden " - " Ah, det går da meget godt, jeg er da blevet over 80 år."

I min barndom havde mor, som så mange andre af byens mødre, inde i soveværelset på væggen hængende et lille medicinskab med de nødvendigste hjælpemidler. Vores Husapotek indeholdt således:

2 medicinglas og 1 dråbetællerflaske samt Amerikansk Olie, Karlsbadersalt og Glycerin, endvidere Kamferdråber, Hoffmannsdråber og Kamillete, Hyldete og Hostepiller. Endvidere var der Borsyre, Jod og Borvaseline - Brandbind, Sprit, Tvekulsurt Natron, Magnesia, Salmiakspiritus, Terpentinoxolie og Jerntvechorid.. Og ovenpå skabet stod en Forbindskasse indeholdende:

4-6 forbindspakker i forskellige størrelser, 3-4 pakker steril Gaze, 3 pakker vandskyende vat - 2 pakker sygevat, Gazebind i forskellige breder, Lærredsbinding, Flonelsbinding, 1 æske sikkerhedsnåle, Hæfteplaster 1 rulle. Og så havde mor altid i huset stående en række Sygeplejerekvisitter om :

Sengeunderlag af gummilærred, Varmedunk, Gummipose, Ispose, Frotterstof til vandomslag, Battist til vådomslag. Vadmel og Flonelstykker til pakninger og omslag, Bækken og Uringlas, Udskylningsapparat med gummislange og glasspids. emalieret skål, Gummiballon-sprøjte til Øre og Næseudskylninger, Lægetermometer, Saks, Pincet, neglebørste og sæbe, Øjeglase og Pipette.

Med sådan et arsenal i beredskab kunne hun klare de fleste almindelige sygdomme og skrammer. Og var de så store, at det var nødvendigt med lægens hjælp, så havde han et mindre lager af medicin, som han kunne udlevere fra. For eks. smertestillende midler som: Hovedpinopulver (Phenacetin), Røde dråber (morfindråber), Brune Dråber (opiumsdråber) eller afførende piller.

Om lægen ikke havde de nødvendige medikamenter i sit medicinskab, kunne han ringe eller sende recept ned til Apoteket i Nexø og bede dem sende det nødvendige med tog eller rutebil til stationen i Aakirkeby, hvor vi så kunne gå ned og hente det ved ankomststid.

Ved alvorlige sygdomme eller ulykkestilfælde blev man indlagt på sygehuset, hvor Aakirkeby jo var så heldige at have et. Her havde man, eller sørgede man jo for, at have de nødvendige medikamenter til rådighed.

Sygehuset eksisterede fra 1898, og det blev udvidet om og til bygget flere gange inden det i 1983 blev nedlagt.



I 1912 overtog købmand H. Michelsen købmandsgården på hjørnet af Storegade og Kirkestræde, der hvor Kirkepladsen er idag.

Han gik straks igang med at ændre facaden ved indsættelse af nye store butiksvinduer samt opføre et flot indgangsparti ud mod gaden, hvorpå han lod male

Aakirkeby Materialhandel
H. Michensen

Indvendig i butikslokalet kom der nyt inventar med hylde langs bagvæggen en stor disk med glasoverplade så kunderne kunne se på varene. Og på den nordre endevæg var ophængt et stort 3 fløjet skab med 2 sideskabe, der var dækket af glasfyldingsdøre, og midterskabet havde træfyldingsdør, på hvilken der stod malet

Håndkøb Udsalg fra Nexø Apotek

I dette skab opbevarede købmanden flasker og dåser med alle de medikamenter, man lovlig kunne købe i håndkøb uden resept, det var det første møde med noget der lignede et Apotek i byen.

Nu var det kun receptpligtig medicin, man skulle have sendt med tog fra Nexø. Så da P. Simonsen i 1916 overtog købmandsforretningen fortsatte han også med Håndkøbsudsalget. Og jeg husker endnu, når mor havde sendt mig derind, hvordan han bryst og andægtig skred ned langs disken for at låse skabsdørene op og derpå kravlede op på en stige for at hente de små medikamentflasker eller pakker ned fra de højtsiddende hylde.

I kølvandet på de store Influenza år 1918-20 var der kræfter igang med at få etableret et selvstændigt Apotek. Men - måske - på grund af et vægtigt brev fra apoteker Harild til Sundhedsstyrelsen af 25.6.1924 blev tankerne skrinlagt. Og P. Simonsen fortsatte uforandret indtil han døde i 1955 og ejendommen blev solgt til kommunen til nedrivning for etablering af Kirkepladsen.

Apoteket i Nexø fik så en aftale istand med bødkermester Axel Svendsen om at etablere et mindre Udsalg for Håndkøbsmedicin i den ene af hans to små butikslokaler i ejendommen Jernbanegade 3. og herfra bestyrede så bødkermesterens kone, Karen Svendsen, så udsalget indtil 1965, hvor bødkermesteren solgte ejendommen.

Håndkøbsudsalget - Et skab med glasskydedøre - blev så flyttet over til skotøjshandler Henry Koefoeds skotøjsforretning i Damgad hvor hans kone Poula, der var sygeplejeuddannet, sammen med ekspektiricen Valborg Skotte Jensen imellem skotøjssalget tog sig af medicinbetjeningen.

For mangen turist var det en oplevelse at se de to skilte udenfor butiksdøren, hvor der stod Sko på det ene og Håndkøbsudsalg på det andet, visende ind til den samme butik. Og de kvikke sendte da også en skoværteæske med et par Albylpulver i som hilsen til venner og bekendte for at fortælle om den befolkning de ferierede hos.

I 1969 flyttede skotøjsforhandler Henry Koefoed sin forretning over til ejendommen Torvet 6. Og i forbindelse med denne flytning til og ombyggede han, så han fik et nyt forretningslokale, der blev opdelt i to afdelinger, en for sko og en for håndkøbsudsalg med medicin, vitaminpiller, cremer og badesalte, mascare og løbestifter. Og som noget nyt kunne man nu aflevere recepter og afhente bestilt receptmedicin.

I 1985 overtages forretningen af skotøjshandler Poul Erik Syska og hans kone. Og de føres den videre i samme stil.

I 1989 forsøger Skotøjshandler Jesper Hansen fra Skotorvet i Nexø at føre forretningen videre og da han i 1995 holder op, så køber

Apoteker Gert Møller Jensen fra Nexø Apotek ejendommen nr 7 nede i Eskildsgade, for her at etablere en afdeling af sit Apotek.

N E X Ø A P O T E K U D S A L G

Han sørger for at der kommer faguddannet betjening, og efter nogle år renoverer han bygningen og sætter facaden i så fin stand at den opnår borgerforeningens bevaringsptis.

Endelig har Aakirkeby og dens borgere fået den apotekbetjening de har behov for.

Og man behøver ikke længere passe på om man kommer hjem med hvid TiT eller Vaselinesalve, som det engang blev sagt i en lokal revy.



Afskrift af Apotekets Hævide Pasiver til Sundhedsstyrelsen, 25/6. 1924.

Som Loven om Sundhedsstyrelsens Pasiver af 19 Juni 1924 vil jeg først tillade mig at henvende min opmærksomhed paa den Overenskomst, at Medicinforbruget paa Bornholm er langt mindre end i det oversige Danmark. Næst Apotheket har en Hævide paa over 77.000 Mark, var den samlede Omkostning paa Bornholm kun 78.000 Krone. (for Individ 4.50 Kr) hvilket saavidt jeg ved er omkring Halvdelen af Sammenligningsforbruget for hele Landet. — Dette lave Medicinforbrug skyldes delvis, at ingen af Sygehusene i dette Distrikt betaler Medicinen.

Da de sidste Aars varierende Gælds værdier er en Sammenligning, tillader jeg mig at angive Antallet af Lægesedler for de 9 Aar jeg har drevet Apoteket:

1915 - 16.512 Ordinationer	1918. - 18.375. —	1921. - 16.266
1916 - 15.933 —	1919. - 20.018 —	1922 - 17.100
1917 - 16.023	1920 - 19.258 —	1923 - 16.420

heraf vil det ses, at der med Hensigt paa Influenza - Aarsene 1918-20 ikke har været nogen væsentlig Stigning i Medicinforbruget.

Omsætning i Aaret 1923 = 23.000 Krone til Pakistudy Apoteket.

Et Tab i Omsætningen paa 23.000 Kr vil med en Vægeprocent af paa 44 give et Tab i Bruttoindtægt paa 12.900 Kr, hvilket, da en stor Del af Driftsudgifterne ikke kan formindskes, vil svare til 6000 Kr: Mindreindtægt.

Paa Grund af store Forskjæftninger (11-1400 Kr udlæg) udlæg Udlysholdelse m m har min skattepligtige Indtægt kun et Aar oversteg 15.000 Krone.

De resterende Udgifter skal jeg i fast udlæg Afdrag paa Pensioner i Apoteket betale 2300 Krone

Endelig vil jeg tillade mig at fremføre, at der paa Næst til Pakistudy daglig er forberedt 5 Gangs med Jernbør og 2 Gangs med Rutebil, hvilket sammenholdt med, at byge Bryns Læge distrikts Medicin og Hævidevækselsuly forefindes, skulde synes at give Befølsningen tilstrækkelig let adgang til Medicin.